

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Urkunden und Akten der Stadt Strassburg

Politische Urkunden von 1266 bis 1332

Wiegand, Wilhelm

Straßburg, 1886

1294

[urn:nbn:de:bsz:31-326704](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-326704)

190. Frater scolasticus et magister Dietmarus canonicus ecclesie sancti Thome Argentinensis, arbitri¹ litis inter prepositum Fridericum et decanum capitulumque sancti Thome super vicario perpetuo instituendo ad vicariam ecclesie sancte Aurelie extra muros Argentinenses vacantem ex morte Gozonis orte, lite super petitionibus mutuis hinc et inde legitime contestata², prestito juramento de calumpnia seu de veritate dicenda, receptis testibus, quos utraque pars pro sua intencione producere voluit, eorum dictis tam principalium quam testium ex ordine publicatis, factis interrogationibus et responsionibus hinc et inde, auditis que utraque pars proponere voluit, juris ordine in omnibus observato, demum de consensu partium hinc et inde concluso in causis³, habito jurisperitorum consilio in causis, quia invenerunt, intencionem decani et capituli et eorum procuratoris sufficienter esse probatam ex actis habitis coram ipsis, diffinitive condemnant prepositum, ut ab impedimento et turbatione in libello decani et capituli seu eorum procuratoris contentis desistat permittendo illos presentare et conferre vicariam, pronunciantes, presentandum ab eisdem decano et capitulo perpetuum vicarium ad dictam vicariam vacantem esse investiendum, sicut hactenus est consuetum, illosque tuendos esse in sua possessione;

¹ Der Probst und der Dekan mit dem Capitel von St. Thomas compromittiren in ihrem Streit über das Besetzungsrecht der Vicarie zu St. Aurelien, Friedrich der Probst auf Friedrich den Scholasticus der Kirche, Dekan und Capitel auf den Canonicus und Magister Dietmar, und als oberen Schiedsrichter, falls jene beiden sich nicht einigen, auf Hermann von Thierstein, Thesaurar und Archidiacon der Straßburger Kirche. 1293 April 2. or. mb. c. 4 sig. pend.

² Waltherus clericus procurator decani et capituli sancti Thome fordert die Schiedsrichter auf, seine Partei gegen Probst Friedrich im Recht zu schützen. porrectus est iste libellus feria 3 ante Georgii April 21. or. mb. c. sig. pend. Darauf führt der Probst die Gründe für sein Verleihungsrecht an feria 4 ante Georgii April 22. or. mb. c. 2 sig. pend.

³ Das geschieht 1293 September 26 (sabbato ante Michahelis). Die beiden Schiedsrichter erklären: porrectis allegationibus quam plurimis ex parte prepositi, cum pars capituli nihil vellet excipere vel amplius allegare, inter se dicte partes concluserunt. or. mb. c. 2 sig. pend. Bis dahin verläuft der Proceß nach den erhaltenen Documenten so: Auf die am 22. April eingereichte Beweisschrift des Probstes bringt der Procurator des Capitels seine Exceptionen an, Mai 2 (sabbato ante dominicam Vocem jocunditatis) und bittet, die Schiedsrichter möchten erklären, petitioni prepositi non esse respondendum nec ipsum esse audiendum super petitione, donec questio possessorii iudicii intentata per sententiam diffinitivam terminetur. or. mb. c. 2 sig. pend. Die Replicationen des Probstes darauf werden am 5. Mai eingereicht (feria 3 post dominicam Vocem jocunditatis hora prime) et sabbato post ascensionem domini hora prime respondebitur. or. mb. c. sig. pend. Diese für den 19. Mai in Aussicht gestellte Antwort fehlt. Es folgen neue Einwände des Probstes gegen den Vertreter des Capitels, monet arbitros, quod allegans pro capitulo parum vel nichil responsit immo nec respondere potuit. porrecte sunt hee rationes feria 5 ante festum pentecostes (Mai 14) hora prime et feria 2 post dominicam, qua cantatur Domine in tua, pronuntiabitur super allegatis a partibus hinc et inde. or. mb. c. sig. pend. delaps. Dieser für den 25. Mai in Aussicht gestellte Spruch fehlt wiederum. Dagegen fällt auf den 15. Juni (in die s. Viti et Modesti) ein Receß beider Parteien vor den Schiedsrichtern, in dem es heißt: quod utraque pars esse debet contenta interrogationibus seu articulis jam exhibitis et porrectis. prefixa est dies ad publicandum dicta principalium videlicet feria 6 sequenti hora vesperrarum. dicta feria continuatur ad sabbatum subsequens (Juni 19 u. 20). or. mb. c. 2 sig. pend. Erhalten sind nun die Fragen und Antworten aus dem Verhör des Capitelprocurators wie des Probstes, die beide schließen partes deliberabunt usque ad crastinum Johannis (Juni 25) super premissis. 2 or. mb. c. 2 sig. pend. In den Tagen von Juli 8—14 (feria 4 post octavam Petri et Pauli, feria 3 ante Margarethe) wird schließlich ein über drei Tage sich erstreckendes Zeugenverhör vorgenommen, dessen Protokoll noch erhalten ist. or. mb. c. 2 sig. pend. Vergl. über diesen Proceß Ch. Schmidt Hist. du chap. de s. Thom. p. 220 u. 221.

item quia invenerunt, prepositum in probatione sue intencionis totaliter defecisse, decanum et capitulum necnon procuratorem ab impetitione prepositi per hanc sententiam diffinitive absolvunt, preposito et suis successoribus super collatione seu presentacione dicte vicarie perpetuum silentium imponentes. lecta est hec sententia per magistrum Dietmarum, de mandato et consensu Friderici scolastici et eo presente, in crastino epiphanie domini hora completorii in horto ante fores capituli sancti Thome, partibus presentibus et procuratore capituli. actum anno domini 1294. *Januar 7.*

T aus Straßb. Thom. A. lad. VI St. Aurel. or. mb. c. 2 sig. pend. Ebenda die übrigen 11 auf den Proceß bezüglichen Urkunden.

191. *Bischof Konrad und die drei Capitel von Straßburg beschließen, die Einkünfte erledigter Pfründen mit gewissen Ausnahmen vier Jahre hindurch zum Nutzen des verschuldeten Straßburger Bisthums zu verwenden. 1294 Mai 6.*

Nos Conradus dei gratia episcopus, Fridericus prepositus, Marquardus decanus ac capitulum ecclesie Argentinensis ex affectu sincero, quo sumus astricti ecclesie nostre predictae, ad gravia onera debitorum ipsius ecclesie a retroactis temporibus ex diversis et urgentibus causis contracta considerationis nostre intuitum convertentes, ut super eisdem ipsi ecclesie salubriter consulatur, accedente consensu venerabilium in Christo Friderici et Hugonis prepositorum, Johannis et Nicolai decanorum et capitulorum sancti Thome et sancti Petri ecclesiarum Argentinensium ordinavimus, concessimus et provida deliberatione duximus statuendum, ut a data presentium litterarum usque ad festum beate Sophie et deinde per quatuor annos completos continue et immediate a dicto festo Sophie sequentes fructus proventus et obventiones qualescumque omnium et singulorum beneficiorum nostre dyocesis interim causa et modo quibuscunque vacantium cedant per biennium in^a subventionem ecclesie nostre predictae sub moderatione infrascripta, reservata tamen semper in singulis beneficiis portione, que cedere consuevit ei vel eis, qui eadem beneficia officiare consueverint, ne hac occasione debito officio defraudentur. in primis prebende prebendariorum clericorum et laicorum ecclesie nostre et omnium conventualium ecclesiarum seu monasteriorum ac vicarie perpetue civitatis et dyocesis sunt excepte, ut nichil de illis percipiatur occasione predicta. de celleraria quoque et aliis mansurnis officiis in ecclesia nostra idem quod de vicariis duximus ordinandum. item de prebendis canonicorum ecclesie nostre et aliarum conventualium ecclesiarum taliter ordinamus, ut in vacantibus prebendis primus annus juxta cujuslibet ecclesie consuetudinem cedat defuncto et deinde immediate hec nostra ordinatio locum habeat in eisdem. de feodis quoque, officiis et prelaturis ecclesie nostre majoris, de quibus prebende canonicis ministrantur, illi, qui ea consequuntur, ante omnia ministrent canonicis jura sua et de eo, quod supererit, cedet medietas juxta hanc nostram

a) *T quibuscunque bis in auf Rasur.*

ordinationem in subsidium ecclesie, et reliqua medietas illis, qui feoda officia seu prelaturas consequuntur easdem, qui etiam suis sumptibus et laboribus fructus feodi officii seu prelature hujusmodi tenentur colligere, cooperante ipsis domino episcopo, si fuerit oportunum. de prepositura etiam et custodia ecclesie nostre
 5 predictae taliter ordinamus, ut, si eas vel alteram vacare contigerit, fructus earum cedent in subsidium ecclesie juxta ordinationem predictam, defalcatis juribus canonicorum, que ipsis debet dominus episcopus ministrare. in quo si negligens fuerit, consentit ipse dominus episcopus, quod post monitionem quindecim dierum per nostrum capitulum faciendam in ecclesia nostra predicta cessare possimus propria
 10 auctoritate a divinis tam diu, quousque nobis et ecclesie nostre canonicis per ipsum dominum episcopum de juribus nobis debitis plenarie satisfiat. item si contingat per sedem apostolicam vel ejus auctoritate beneficiis vacantibus aliqua interim imponi onera, ordinamus, ut, qui recipiunt fructus de illis, pro ea parte, pro qua recipiunt, onera ipsis ecclesiis imposita subeant atque solvant. item de officiis pin-
 15 cerne porte et cantorie sancti Thome Argentinensis ordinavimus, ut de illis nichil recipiatur occasione predicta, cum redditus eorum nimis sint exiles. de decanatu vero et scolastris ipsius ecclesie ordinavimus, ut cedat medietas proventuum eorundem in subsidium ecclesie nostre juxta provisionem nostram predictam et alia medietas eorundem prelati. poterit etiam uterque prelatorum portionem, que cedere
 20 debet in subsidium ecclesie nostre, pro quinque libris redimere quovis anno. et si preposituram ejusdem ecclesie vacare contigerit, cedent juxta predictam ordinationem quolibet anno in subsidium ecclesie nostre viginti marce argenti et non plus, quas etiam prepositus a capitulo predicto recipere consuevit. item de prepositura ecclesie sancti Petri Argentinensis ordinavimus, ut occasione predicta ultra
 25 sedecim marcas quolibet anno non exigatur, de decanatu vero ejusdem ecclesie et cantoria propter minimos earum redditus nichil exigatur. de custodia quoque ex predicta ordinatione pars, que cedere deberet custodi, cedit ecclesie nostre predictae; de celleraria autem non ultra quatuor libras nec de scolastris ultra tres libras nec de officio porte ultra duas libras singulis annis exigi debent occasione
 30 predicta. et quia canonici predictae ecclesie vineas et bona prebendarum suarum habent distinctas, ne illarum cultura negligatur, ordinavimus, ut ab hiis, qui prebendas vacantes interim assequuntur, singule prebende singulis annis redimi valeant pro sex marcis. prebendam quoque scolastici ejusdem ecclesie, qui nunc est, cum non sit canonia sed vicaria, sub jure vicariarum censemus, prout superius est
 35 expressum. item de abbatiis preposituris et prioratibus monasteriorum qualiumcunque civitatis et dyocesis taliter ordinavimus, quod de illis vacantibus infra tempus predictum pro fructibus annorum in subsidium ecclesie nostre cedentium recipiatur certa summa per dominum episcopum et quinque subscriptos canonicos vel tres ex eis ad minus taxanda, conditionibus et circumstantiis eorundem monas-
 40 teriorum diligenter inspectis. demum ordinavimus concorditer, quod omnes fructus et obventiones per predictum quadriennium ad subsidium ecclesie nostre ex ordinatione predicta provenientes per subscriptas personas una cum nuntiis domini episcopi fideliter colligantur, quorum terciam partem pro redemptione bonorum

episcopalium tytulo pignoris obligatorum precise deputavimus et domino nostro episcopo in subsidium debitorum suorum et onerum duas partes. preterea dominus noster episcopus predictus bona fide promisit, quod durante quadriennio predicto clero et monasteriis civitatis et dyocesis sue nullam interim collectam seu exacti-
 onem imponat nec recipiat ab eisdem. collectores a nobis deputati ad predicta sunt
 hii prepositus decanus cellerarius custos et Fridericus de Richenberg archidya-
 conus ecclesie nostre predictae. et hii eciam omnes vel major pars ex eis id adimple-
 bunt, quorum^a, si unus ex eis medio tempore decederet, superstites in locum
 decedentis alium de capitulo subrogabunt. et in premissorum evidentiam nos Con-
 radus episcopus supradictus sigillum nostrum et nos Marquardus decanus et capi-
 tulum Argentinense sigillum capituli nostri una cum sigillis capitulorum sancti
 Thome et sancti Petri ecclesiarum Argentinensium appendi fecimus ad presentes.
 nos quoque Fridericus et Hugo prepositi, Johannes et Nicolaus decani et capitula
 sancti Thome et sancti Petri ecclesiarum Argentinensium confitemur, omnia et sin-
 gula suprascripta de consensu nostro unanimi esse facta et ordinata, et ea promit-
 timus rata habere atque firma. et in hujus rei testimonium sigilla capitulorum
 nostrorum presentibus sunt appensa. actum et datum feria quinta post festum
 Phylippi et Jacobi apostolorum anno domini 1294¹.

T aus Straßb. Thom. A. Docum. hist. lad. 9 or. mb. c. 4 sig. pend.

Gedruckt darnach bei Ch. Schmidt Hist. du chap. de s. Thom. p. 338 nr. 54.

192. Rogerus sancti Severini^b archiepiscopus, frater Leonhardus Pennensis, Gwilhelmus Callensis, Angelus Puteolanus, Robertus Calinensis^c et Alexander Cheretinsis episcopi cupientes, ut monasterium sancti Arbogasti extra muros Argentinenses congruis honoribus frequentetur, omnibus penitentibus et confessis, qui ad dictum monasterium in festis videlicet nativitatis domini, resurrectionis, ascen-
 sionis et penthecostes ac in quatuor festivitatibus virginis Marie, singulorum apos-
 tolorum, beatorum Ūdalrici, Arbogasti, Nicolai et Augustini confessorum, beatarum
 Katherine, Margarethe et Cecilie virginum necnon dedicacionis ecclesie ejusdem
 monasterii et in anniversario ejusdem diei et per octavas omnium festivitatum pre-
 dictarum et per singulas quadragesimas causa devocionis accesserint ibidemque
 divinum officium audierint, necnon ad fabricam ornamenta luminaria seu aliqua
 alia monasterii necessaria manus porrexerint adjutrices aut in extremis laborantes
 quicquam facultatum suarum legaverint monasterio, singuli singulis singulas dierum
 quadragenas et sex carrinas et quadraginta dies de injunctis penitentiis relaxant.
 «sanctorum meritis inclita gaudia». datum Neapoli anno domini 1294, pontificatus
 Celestini pape quinti anno primo. 1294 [nach August 29] Neapel.

B aus Straßb. Bez. A. G fasc. 1700 cop. chart. sec. XV aus dem Privilegienbuch von St. Arbogast. fol. 4.

a) *T orum.* b) *wohl verschrieben für sancte Severine.* c) *wohl Caluensis.*

¹ *Vergl. zum Inhalt des Stücks die darauf bezügliche Bemerkung Königshofens. (D. St. Chron. IX, 665.)*